

I. N. J.

Exercitium Theologicum

de

*Vera Generatione Filiorum Dei
Vanam Spuriarum trigam
Excludente,*

Joh. Ev. I: 12, 13.

Quod

Consensu Max. Ven. Facult. Theol. in Reg.
Acad. Aboënsi,

Præside

LAUR. O. LEFREN,

S. S. THEOL. PROF. REG. ET ORD., NEC NON ECCLES. QUÆ CHRISTO
IN VALLE GRATIE, RESO ET MERIMASKO COLLIGITUR,
PASTORE ET ACAD. H. T. RECTORE,

Publicæ censuræ offert

GUSTAVUS KOCK,

Westrobotniensis.

In Auditorio Majori die XIII Junii Anni
MDCCXCVII.

ABOÆ, TYPIS FRENCKELLIANIS,

Härads-Domaren

Vålaktad

JOHAN NILSON KOCK,

Min hulde Fader!

Den ömhet hvarmed min hulde Fader ifrån min lefnads början omfattat mig, ålägger mig en förbindelse, som jag långt ifrån at kunna uppfylla, åfven med orden förgåfves bemödar mig at vårdigt tolka. Edra välgerningar hafva visat sig förrån jag lärt at tänka och tala: de hafva följt mig genom min barndom, beständigt ökats med åren, och icke uphört til denna stund. Rörd af den lifligaste erkänsla häröfver, skattar jag detta ögonblick för det gladaste i min lifstid, då jag får genom desä blads tilägnande tolka, ehuru svagt, det ömmaste hjertas tacksamma känslor. För Eder sällhet skall jag aldrig uphöra at anropa Gud, all godhets belönare, och at med vördnad vara,

Min hulde Fader,

Eder lydige Son
USTAF KOCK.



§. I.

Non dubito fore, Lectores, quibus molestum videatur evolvere Oraculum Scripturæ, cui hanc nostram superstruximus opellam; iis igitur otium fecisse juvabit statim initio adponendo textum Oraculi Græcum, ut eum illico legere et expendere possint. Sic vero habet: Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεῶ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτῆ. Οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρῶς, ἀλλ' ἐκ Θεῶ ἐγεννήθησαν. Priusquam sigillatim determinare adgrediamur, quid sibi velint voces et phrasæ, quæ in hoc occurrunt Oraculo, universim observasse juvabit, Evangelistæ hoc loco sermonem esse de PERSONA quadam EXIMIA, quæ aliis conferre possit facultatem, qua præstari queat, ut nati seu filii evadant Dei, non vana nomenclatione, sed vera generatione tales; hanc vero generationem neque naturalem, neque artificialem, sed supernaturalem esse, unice per fidem in nomen EXIMIÆ hujus PERSONÆ impetrandam, cuivis constare arbitror. Quamvis autem duæ enunciationes: credere in personam aliquam, et: credere in nomen ejusdem generatim et materialiter idem plerumque valeant, fieri tamen potest, ut speciatim et formaliter differant, adeo ut hæc posterior tantundem importet, ac potissimum fidei fun-

fundamentum, in illa ipsa ponere *circumstantia*, quam *nomen etymologicè insinuat*. Videamus igitur, an *persona*, de qua Evangelista hoc loco loquitur, *nomen* aliquod gerat, in quod modo allata observatio quadret.

§. II.

In primo statim commate hujus ipsius capituli, ex quo argumentum Disputationis sumimus, adpellatur *λόγος*, *verbum*, *sermo*, *narratio*, *oratio*. Vulgo nota est loquendi ratio, qua *effectum pro causa*, per metonymiam, adhibetur. Hoc admisso, *Oratorem* significat, quo nomine latinis venire solebant *legati*, quos principes ad se mutuo, de causis maximi momenti, v. g. de inimicitiiis tollendis et amicitiiis ineundis mittere solebant. Ex quo protoplasti *mendacio serpentis infernalis* seducti et occæcati, DEUM sibi representare coeperant ut *juratum inimicum*, qui, *invidia* et *superbia* ductus, eorum felicitati *insidias* struxisset, non poterant non EUM summo odio prosequi. Ad odium hoc delendum et pristinam *amicitiam de novo introducendam* misit DEUS FILIUM SUUM UNIGENITUM, JESUM CHRISTUM, *λόγον*, *Oratorem*. Quoniam vero præcipua dicti odii *causa* latebat in *defectu veræ Dei cognitionis*, prima divini hujus *legati* cura erat, *eo sanitatis perducere deceptum ac seductum genus humanum*, ut *homines Deum sibi haud aliter representarent*, ac *purum putum AMOREM*, I. Joh. III: 6. infinito intervallo ab omnibus vitiorum sordibus, quibus pater mendacii Joh. VIII. eum conspurcare fategerat, remotum. *Hæc est vita æterna ut cognoscant Te solum verum Deum*, et QUEM MISISTI, *Jesum Christum*, Joh. XVII. 3. Hinc credere in nomen Ejus est ipsum *pro Legato divinitus misso agnoscere*, *Ejusque doctrine omnem adhibere fidem*, idque eo tutius, quod non natura quædam creata, sed *ipse creator est*. In
Sym-

Symbolo quidem Apostolico legimus, *Deum Patrem cælum & terram creasse*. Hoc veritati utique consentaneum est. Interea ipse Pater suam manum operi creativis immediate non admovit, sed totum negotium FILIO et suscipiendum et perficiendum commisit. Hoc nos docet Evangelista Johannes, loco nuper citato, ubi, postquam docuerat, λόγον jam tum extisse, cum mundus initium caperet, Eum esse *Deum* diserte pronunciat, idque ex opere creationis demonstrat, *omnia, inquit, per Eum facta sunt, et sine Eo factum est nihil, quod factum est*. Paria docet Paulus brevius, Hebr. I: 2. et prælixius Col. I: 16. Non igitur alium, quam ipsum ob oculos habuit Johannes, cum non alios adipisci diceret *potestatem, quæ Eos Filios Dei reddit, quam qui a Deo nati sint*.

§. III.

Quoniam vero non alii in nomen *Divini* hujus *Legati* credunt, quam qui a *Deo nati sunt*; paucis exposuisse juvabit, quam notionem verbo credendi tribuere oporteat. Quamvis, quid sit credere, quid non credere, tam simplex sit quæstio, ut vel infantes ad eam recte respondere possint, nescio tamen quomodo tam docti, quam indocti hic *nodum* in scirpo quærere soleant, *disjunctiunculis & distinctiunculis* haud aliter ludentes, ac pueri ludunt latrunculis, quos, ut quisque audacior, quam peritior furit, ita eos ducit et ponit inconsideratus. Nihil tam miserabile, quam quod iis accidit, qui, ut *falsum*, sibi *interesse* quærant, non tam integra et solida *fidei substantia*, quam aliis atque aliis ejusdem *fracturis*, ut ita dicam, contenti sunt. Recte monuit Paulus; *eum, qui ad Deum accedit, credere oportere, Deum esse et præmia largiri iis, qui ipsum quærunt*, Ebr. XI; 6. Nisi vero accesseris et quæsi-

veris parum tibi hanc fidem profuturam experieris. *Æque recte monitum est a Jacobo: Tu credis, Deum unum esse; bene facis. Dæmonia quoque istud credunt et horrescunt,* Epist. II: 19 Si morti vicinus gloriareris, quod te gregi fortium Spirituum, ut dici amant, non aggregaveris, vana erit gloriatio. *JESUS CHRISTUS isque crucifixus, verum demum fidei objectum est. Nam qui negat Filium, neque Patrem habet; qui confitetur Filium, Patrem quoque confitetur, I. Job. II: 23. Sunt, qui fidem in desiderio meriti Christi ponunt, provocantes ad dictum Salvatoris: beati sunt qui esuriunt et sitiunt justitiam,* Math. V: 6. Sed præterquam, quod Salvator Sapientissimus, beatitatem non tam æstimandam vilit ex præcidente desiderio, quod verbis esuriendi et sitiendi empharice exprimit, quam ex subsequente saturatione, quæ, deleta defidii tædio, animum credentis divino explet gaudio. Non tam immediate ad justitiam suam imputatam digitum hic intendit Salvator, quam mediate ad *ἐξουσίαν τένυο Σε γυνέσθαι*, quæ facultatem abnegandi omnem impietatem et mundanas concupiscentias, ut *sobrie, juste et pie in hoc mundo vivamus*, Tit. II: 12. involvit.

§. IV.

Jure autem vereor, ne ii, qui fidem in puro puro *justitiæ desiderio ponunt*, falsum aliquod interesse eo ipso tam sibi metipsis quam aliis quærant. Nam cum ad solidam *fidei substantiam* pertinere audiunt certitudinem & convictionem, qua ipsi se destitutos sentiunt, talem sibi fidem fingere solent, quæ cum *secura eorum conscientia* consistere possit, ne hæc excitata vitam eorum continuis *latratibus ac morsibus* inquietam et incommodam reddat, non memores dicti Salvatoris: *beati sunt qui lugent, quia ipsi solatio erigentur*, Math. V: 4. Neque id diu necesse habebunt

bunt desiderare, confirmante ipso Salvatore, qui dixit: *venite ad me omnes, qui laboribus et oneribus fatigati estis, et Ego vos tranquillos reddam*, Math. XI: Conf. Apocal. III: 20. Non igitur mirum est, quod qui ipsi ita animati sunt, erga alios *perversa* utantur *miseriordia*, stolidè confirmantes insana eorum præjudicia, quibus *fidem falsam* pro *vera* et *nullam* pro *infirmam* haberi volunt. Hinc cum morbo correpti mortique vicini sunt, sacerdotem ad se accersunt hoc unum ab eo expetentes, ut se *solatio afficiat*, quamvis forte *nihil minus, quam solatio indigeant*. Interea nullibi unquam nec veriozem, nec meliorem prudentiæ Scholam inveniet bonus animarum Medicus, quam ad lectos ægrotantium. Maxima ei opus est cautione, ne vel *qualitate* vel *quantitate* medicamentorum peccet. Tutissimus ibit, si se ductui Spiritus Sancti permiserit, qui eum *in omnem ducat veritatem*, Joh. XVI: 13. Sine hoc duce frustra eris, si vel *mille volumina casuum conscientie* memoriæ mandaveris.

§. V.

Fidem, ut de ea dicere pergam, in *historicam* et *sanc-*
tificam male dividunt, male *disiniunt* Theologi, quibus magis cordi est Scholæ, quam vitæ doctrinam accommodare. Illa enim est *quæ creditur*, hæc vero *qua creditur*. Perinde enim se hæc habet divisio, ac si Civitatem Academicam in doctos et libros divideres. *Historiam salutis*, quæ *objectum fidei* est, quo jure *fidei partem* constitues? Sed de verbis litigare nolumus. Interea fieri posse, certum est, ut, qui memoriam doctrinis refertam habet, *animum fidei vacuum* habeat. Sunt qui, ubi de fide *salvifica* sermo est, *assensum* et *fiduciam* pro diversis fidei

partibus habent, sunt qui his duobus vocabulis rem unam eandemque intelligunt. Si *assensus* intelligitur *incompletus*, non est pars *fidei*, seu *fiduciae*, quæ *consensum* involvit *completum*. Si consensus fuerit *completus*, *acquiescentia*, per quam fiduciam definiunt, ipsa erit. Interim vocabulis ludere non decet. *Fidem non esse fidem, nisi plenam involvat convictionem deis veritatibus, quæ objectum ejus constituunt, certum est.* Credere et dubitare tam sibi contraria invicem sunt, quam calidum et frigidum. *Dubitatio* certe Paulo pura puta *audit incredulitas*, Rom. IV: 20. Conf. Jac. I: 6. Nullam igitur neque veriolem, neque meliorem fidei definitionem dari posse, certum est, quam quæ a Paulo data est, his verbis: *Ἔστι δὲ πίστις ἐλπίζομένων ὑπόστασις πραγμάτων ἔλεγχος μὴ βλεπομένων*, Ebr. XI: 1. Vis hujus definitionis a notionibus pendet duorum vocabulorum: *ὑπόστασις* et *ἔλεγχος*. Illud aliquid *firmi* et *solidi* significat, qualis est *substantia*, si conferatur cum *ils*, quæ sua natura sunt mutabilia, instabilia et inconstantia; quare prædicari solet de *iis*, quæ opposita sunt *meteoris*, quibus nihil mutabilius est, et de *sedimentis in vasibus*, quæ aqua supernatante multo *stabiliora* et *constantiora* sunt. Hoc vero, nimirum *ἔλεγχος*, generatim et materialiter significat *certam* et *firmam animi persuasionem*, quam *convictionem* vocant, speciatim vero & formaliter *demonstrationem* indigitat, quæ ex argumentis proficiscitur dilucidis. Vi enim Etymologiæ de rebus prædicatur lucidis ac nitidis, quæ fulgorem ac splendorem emittunt. Apprime igitur apposite hic adhibetur ubi sermo est de rebus invisibilibus, quas quasi oculis visendas exhibet. Sed talem certitudinem et convictionem animo ingenerare humano, qui facilius sibi putidissima mendacia persuaderi patitur, quam veritates omnium factissimas et pretiosissimas, hoc opus hic labor est. Illud certe *non humana, sed divina virtute* præstari posse, certo certius est.

Quare

Quare, Paulus cum de productione fidei loquitur, non satis habet simpliciter dicere, hanc Divina fieri virtute, sed verba cumulat dicendo: καὶ τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτῆ ἐἰς ἡμᾶς τὸς πισεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆ κρατὸς τῆς ἰσχύος αὐτῆ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, Eph. 1: 19. Tria vocabula: ἐνέργεια Κρατὸς et ἰσχύς, satis evincunt, quantæ molis sit fidem in animo humano producere, quippe ad quod non minor requiritur operatio potentis Dei virtutis, quam ad resuscitandum ex mortuis Christum, cui omnia omnium hominum peccata mortem meruerunt, adeo ut non inapte dici possit, tot subiisse *mortes*, quot individua hominum a morte servatum ivit.

§. VI.

Ut eo clarius constet, quantæ molis sit eam in homine mutationem producere, quam vocabulum *generationis ex Deo* importat, paucis docuisse juvabit, quid sibi velint vocabula ἐξ ἑξ αἱμάτων χ. τ. λ., quibus Evangelista scriptas, quas diximus, generationes natorum Dei describit. Vocabulum αἷμα, *sanguis*, in antiquis ac hodiernis juxta lingvis *prosapiam* significat, hoc vero in plurali numero prolatum *prosapiam* indigitat communibus ac vulgaribus *illustriorem*. Usu enim receptum est in linguis sacris, ut in numero multitudinis efferantur nomina, quæ aliquid eximii et egregii designant, verbi gratia τὰ ἁγία, pro τὸ ἅγιον, Sanctum Judæorum *templum*, quem loquendi morem imitatus est Jesus puer, cum substitisset in templo et parentibus Eum quærentibus diceret: *Quid est quod quærebatis me? Nesciebatis oportere esse me: ἐν τοῖς τῷ πατρός µε; pro ἐν τῷ τῷ πατρός µε, Luc. II: 49. Nominatim hoc loco*

loco indigitatur *prosapia Abrahami*, qui pater adpellatus credentiam, pietatis laudibus in toto mundo florentissimus fuit. Notum enim est, quantopere Judæi de eo se gloriarentur, quod genus ducebant ex hoc *principe Dei*, ut adpellatur a vicinis suis Chitæes, Gen. XXIII. Quam yana fuerit gloriatio Judæorum de hoc generis sui Satore, haud obscure constat ex severissima Salvatoris Disputatione cum Scribis et Pharisæis, quam his tandem verbis finiebat: *vos ex patre diabolo estis*, Joh. VIII: 44. Occasio tam severæ exprobrationis hæc erat, quod se non tantum *Abrahami*, sed ipsius etiam *Dei filios* adpellabant. Sed satis de hoc.

§. VII.

Nunc progredi licet ad explicationem vocum *σάρκατος σαρκός*. De priori harum vocum nihil attinet dicere, cum notio usitatissima, qua voluntatem ejusque decretum atque conatum efficiendi significat, huc optime quadret. Vox vero *σάρξ* cum *πολύσημος* sit, paulo prolixiori eget explicatione. Proprie *carnem* significat, partem animalis sequiorem. Deinde cum de homine prædicatur, non raro *totam hominem* denotat. Interim tamen inter animam et carnem, quando synecdochice adhibentur, hoc interest discrimen, ut *σάρξ* non tam *personam*, quam *naturam* denotet, et quidem nominatim, quatenus variis *obnoxia* est *infirmitatibus*. Quare paulo infra in eodem capite, ubi de incarnatione Filii Dei sermo est, *λόγος* non dicitur neque *άνθρωπος*, neque *ψυχή*, neque *πνεύμα*, sed *σάρξ* factus. Sensus igitur huc redit, tam *imbecillam esse naturam hominis*, ut quantumvis velit, suis tamen viribus efficere non possit, ut illam ipsam *adquirat εξουσίαν, potestatem, quam ó λόγος credentibus in nomen suum dat*. Quum Johannes inter
Ju-

Judæos natus et educatus esset, facile nobis persuademus, eum his verbis digitum intendisse ad sectas *Judæorum*, quæ multis et variis utebantur institutis religiosis, quæ quo diligentius sequerentur, eo se digniores putabant, qui ex Deo nati citarentur.

§. VIII.

Ex his nominasse sufficiat Pharisæos et Esæos, quorum utrique magnam pietatis gloriam apud imperitam plebeculam aucupabantur. De utrisque scorsim. Phariseorum instituta ex historia Evangelica innotuerunt. Quamvis vero Salvator non pauca facta eorum atro carbone, tanquam mere hypocritica, notaverit, ea tamen videri volebant talia. Ipsum internecinum odium, quo Jesum persequebantur, in numerum officiorum erga Deum referebant. In præceptis cultum Dei spectantibus rigorosissimi erant. Arma armis opponere religioni sibi ducebant. In ceremoniis religiosis multiplicandis modum excedebant. In precando multi erant. Corpora sua multi bis qualibet septimana jejuniis macerabant, et interea cibis utebantur tenuioribus. Ad Profelytas faciendos magno studio incumbabant. De decimis multas et varias ferebant leges. Quam parum autem his omnibus, ad animum emendandum et sanctam vitam transigendam profecerint, manifestum est ex frequentibus exprobrationibus Salvatoris, quas multa et varia eorum vitia justificabant. Præterquam enim, quod bona eorum opera puram putam redolebant hypocisin, turbabolento ingenio erant, et, cum usu veniret, ut inter se de scitis dubiis disputarent, haud raro nodos gordios gladio secabant. Huc si adjeceris turpissimam Sectæ avaritiam, superbiam et alia id genus vitia, haud difficulter intelliges, quam parum *θελήματα σαρκος*



nos valeat ad animum humanum iis ornandum virtutibus, quibus veri Dei filii resplendent.

§. IX.

Idem dicendum de Esais, quos Judaeorum separatissimas merito dixeris. Hi Pharisaïs multo meliores ponebantur. Librum Divinitus acceptum humanis asumentis non dehonestabant, ut Pharisaï, qui traditionibus majorum nihil fere sanctius habebant. Si virtutes eorum ad singula Legis præcepta exigere velimus, haud multum desiderabimus, quod a Secta divini et humani juris studiosissima expectari possit. In rebus ad cultum Dei publicum spectantibus multo erant Pharisaïs scrupulosiores. Tantum aberat ut nomen Dei falsis juramentis profanarent, ut a jurando prorsus absternerent, adeo veracitatis studiosi, ut mendacii damnatum censerent, cui sine Deo credi non posset. De studio eorum circa sabbatum sanctificandum hoc unum adduxisse sufficiat, quod die Sacris faciendis destinato nec ignem accendere, nec vasa de loco in locum movere in licitis habebant. Quid? quod ne alvum quidem hoc die exonerare fas crederent. Homicidii, adulterii, latrocinii nulla apud eos exstabant exempla, quippe quibus vitiis oppositis florebat virtutibus, quos sigillatim recensere prohibet festinatio. In delinquentes severi erant, eos tamen non vita privandos, sed e sua secta consortio excludendos judicabant. Utcunque autem præclarum hæc omnia arguant *Σέλημα*, illud tamen *σαρκός* fuisse, indubium est.

§. X.

Nunc ad alterum pergimus *Σέλημα*, quod Evangelista *αδελφός* vocat. In Lingua Hebraea *אָדָם* et *אָדָם*, in Græca *ἀνὴρ*

ἀνὴρ et *ἀνδρῆνος*, in Latina vir et homo, in Svecana *man*,
 et *mennista* ita sibi invicem opponi solent, ut prius sem-
 per *personam* indiget in suo genere præstantem, excel-
 lentem et insignibus vel corporis vel mentis veribus
illustrem. Nomine igitur *ἀνδρῆος* hoc loco innui Johannem
 Zachariæ, et res ipsa et scopus Evangelistæ extra contro-
 versiam ponit. Quantus autem vir hic Johannes fuerit,
 aliunde certius intelligi non potest, quam ex testimonio
 ipsius Salvatoris, quo eum dixit *προφῆτα μᾶζορον προφῆτα*, *Pro-*
pheta majorem, his adjectis: *Johnne Baptista nemo inter*
natos ex muliere major est, Luc. VII: 26, 28. Hic a Deo
 missus Messia præcursor, omnibus suis auditoribus, qui
 agminatim ad eum confluebant, quam fieri poterat dili-
 gentissime persuadebat, ut poenitentiam agerent. Hinc
 factum, ut multi, quos baptismo initiatos in suam susce-
 perat disciplinam, eum pro ipso haberent Messia. Hi
 æquo animo ferre non poterant, ut Jesus a suis discipu-
 lis pro Messia agnosceretur. Johannes igitur suis deligen-
 ter inculcabat, ut, se relicto, Jesum sequerentur, *se enim*
servum, Jesum vero Dominum esse, verbis perspicuis profe-
 tebatur. Tantum vero aberat, ut hoc omnibus persuadere
 posset, ut non exiguus esset numerus eorum, quibus mag-
 is ad palatum esset severiori Johannis, quam blandiori
 Salvatoris disciplina obtemperare; quæ omnia prolixius
 et liquidius in historia traduntur Evangelica. Vide Math.
 XI. Marc. I. Luc. VII: 18. seq. Nec hoc loco præte-
 tendum, quod ex relationibus peregrinatorum accepimus,
 florere etiamnum in Oriente Sectam religiosam, quæ
 nomine Discipulorum Johannis insignitur, a Disciplina
 Christi nimium quantum discrepans, adeo ut vel exinde
 constet, quam parum proficiant, qui, præterito Christo
 crucifixo, ex alia quacunque Schola consilium et auxili-
 um quærere satagunt, quo efficiant, ut exterior et inter-
rior



rior eorum homo talem colant consensum, qualem in veris Dei filiis colunt.

§. XI.

Quod si jam ea, quæ de tribus his vocibus paulo uberius disputata sunt, in compendium mittere velimus, hanc ex iis brevissimam concinnabimus sententiam. Si sanctissimæ sis profæpiæ et majores nominare possis, quorum fama pietatis atque virtutis totum implevit mundum, si severissimæ traditus disciplinæ Magistros audiveris optimos, qui te exquisitissimis præceptis et excellentissimis exemplis auctum, doctissimum et probissimum omnium hominum animatum effecerint, et si ipse tandem his suffultus adminiculis in id omnibus cogitationibus et omnibus veribus elaboraveris, ut potestatem adipiscaris, qua verus Dei natus evadas, nihil efficies, nisi Eum receperis, quem sui non recipiebant. Sed quomode, inquis, Eum recipiam? Sola *fide*, non docta, sed vera, non erudita, sed viva, verbo: Non Philosophica, sed Christiana, non acumine puræ rationis, sed lumine putæ revelationis æstimanda.
